

Täysistunto

Torstai 28.5.2026 klo 16.00—19.27

4. Hallituksen esitys eduskunnalle EU:n muuttoliike- ja turvapaikkasopimuksen muodostavien säädösten täytäntöönpanemiseksi

Hallituksen esitys HE 52/2026 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2026 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Jussi Halla-aho: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö HaVM 8/2026 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Hallintovaliokunnan varapuheenjohtaja, edustaja Keto-Huovinen, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.35 **Pihla Keto-Huovinen kok** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valiokunta toteaa mietinnön alussa, että yhteensä kymmenestä säädöksestä koostuva EU:n maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikan uudistus, eli EU:n uusi muuttoliike- ja turvapaikkasopimuspakti, on hyväksytty pitkään jatkuneiden neuvotteluiden jälkeen vuonna 2024. Osa säädösehdotuksista oli annettu jo vuonna 2016. Pakti tarjoaa EU:lle oikeudellisen kehyksen ja välineet, joilla unioni voi edelleen tehostaa ulkorajojensa valvontaa, luoda tehokkaita, oikeudenmukaisia ja väärinkäytön estäviä turvapaikka- ja palauttamismenettelyjä sekä perustaa muuttoliikkeen yhteiseen hallintaan yhteisvastuujärjestelmän, jossa jäsenvaltioita ei jätetä yksin paineen alle. Säädösten täytäntöönpanolle on varattu aikaa kaksi vuotta, ja niitä aletaan pääosin soveltaa jo 12.6.2026. Hallintovaliokunta pitääkin tärkeänä, että myös nyt ehdotettua paktia täydentävä kansallinen lainsäädäntö tulee voimaan samaan aikaan, joten asian käsittelyllä on melkoisen kiire.

Valiokunta on aiemmin pitänyt välttämättömänä, että EU:n jäsenvaltiot saavat vihdoin luotua yhteisen maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikan, jonka yhteisiä sääntöjä myös noudatetaan yhdenmukaisesti jäsenvaltioissa. Turvapaikkajärjestelmää koskevat säädökset liittyvät kiinteästi toisiinsa eivätkä voi toimia tehokkaasti erikseen. Yhdessä säädökset muodostavat yhtenäisen järjestelmän, joka ilmentää kokonaisvaltaista ja tasapainoista eurooppalaista lähestymistapaa muuttoliikkeisiin. Valiokunta tähdentää, että kaikkien paktiin liittyvien osa-alueiden on oltava kunnossa, jotta paktista ja etenkin sen soveltamisesta muodostuu tasapainoinen ja toimiva kokonaisuus.

Hallintovaliokunta on jo pitkään korostanut sitä, että tehokas palautusjärjestelmä on keskeinen osa toimivaa turvapaikkajärjestelmää ja muuttoliikkeen hallintaa. Valiokunta tähdentää, etteivät EU:n maahanmuutto- ja turvapaikkauudistuksen tavoitteet saumattomasta prosessista rajanylityksestä turvapaikkamenettelyyn ja tarvittaessa paluuseen voi toteutua, ellei palautuksia saada merkittävästi tehostettua. Myös uudistuksen keskeinen ta-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 57/2026 vp

voite edelleen liikkumisen ehkäisemisestä vaatii toteutuakseen toimivan palautusjärjestelmän. Paluusääntelyn uudistamiselle on selkeä tarve, sillä komission arvion mukaan vain noin 20 prosenttia palautuspäätöksen saaneista kolmansien maiden kansalaisista tosiasiallisesti poistuu EU:n alueelta.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan tehtäväksi EU:n uuden muuttoliike- ja turvapaikka-sopimuksen edellyttämät muutokset kansalliseen lainsäädäntöön. Koska suurin osa paktin säädöksistä on jäsenvaltioissa suoraan sovellettavia asetuksia, EU-lainsäädännön kanssa päällekkäinen kansallinen sääntely kumotaan. Ehdotetulla lainsäädännöllä pannaan kansallisesti täytäntöön uusi vastaanottodirektiivi, joka on ainoa paktiin sisältyvä direktiivi. Paktin säädöksiin sisältyy kansallista liikkumavaraa, minkä vuoksi esityksessä ehdotetaan uutta kansallista lainsäädäntöä ja voimassa olevan lainsäädännön muuttamista. Kansallista liikkumavaraa sisältyy erityisesti toimivaltaisiin viranomaisiin, turvapaikkahakemuksen tutkintaan, muutoksenhakuun sekä vastaanottoa koskevaan lainsäädäntöön. Esityksen perusteluista ilmenee, että paktin täytäntöönpano sovitetaan yhteen hallitusohjelman tavoitteiden kanssa. Kansallista liikkumavaraa on tarkoitus käyttää niin, että turvapaikka- ja vastaanottojärjestelmän väärinkäyttöä ehkäistään, niitä tehostetaan ja niiden laatua kehitetään ja turvapaikkapolitiikkaa tiukennetaan. Koska paktilla kehitetään yhteistä eurooppalaista järjestelmää, kansallisen liikkumavaran käytössä on huomioitu myös paktin yleiset tavoitteet ulkorajojen valvonnan ja kansainvälistä suojelua koskevien menettelyjen tehostamisesta sekä koko järjestelmän väärinkäytön ja luvattoman Suomesta muualle Eurooppaan tapahtuvan edelleen liikkumisen estämisestä. Kansallisen liikkumavaran käytöllä tavoitellaan erityisesti myös sisäisen turvallisuuden vahvistumista Suomessa.

Hallintovaliokunta toteaa, että ulkomaalaislakiin on kuluvalle vaalikaudella tehty useita muutoksia, joilla on otettu hallitusohjelman mukaisesti käyttöön EU:n määritelmä-, menettely- ja paluudirektiivien mahdollistamia tiukennuksia. Ulkomaalais- ja kansalaisuuslain säädäntöä on muutoinkin tiukennettu.

Hallintovaliokunta toteaa, että hallituksen esitys on merkittävän laaja ja se on kokonaisuutena varsin laadukkaasti valmisteltu. Hallintovaliokunta on saanut asiassa perustuslakivaliokunnan ja lakivaliokunnan lausunnot. Perustuslakivaliokunnan lausunnon mukaan lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä, ja lakivaliokunta keskittyy lausunnossaan toimialansa mukaisesti oikeusapua ja muutoksenhakua koskeviin kysymyksiin.

Valiokunta käsittelee mietinnössään paktin yleisiä tavoitteita ja kiinnittää huomiota muun muassa uuteen seulontamenettelyyn, oikeusapuun ja oikeudelliseen neuvontaan liittyviin kysymyksiin sekä ehdotettuun valitusaikeita ja muutoksenhakua koskevaan sääntelyyn. Lisäksi valiokunta käsittelee erikseen vastaanottodirektiivin täytäntöönpanoa.

Valiokunta tuo mietinnössään esiin myös viranomaisten resursseihin liittyviä näkökohtia. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan lähtökohtana on se, että paktin täytäntöönpanosta aiheutuvat kustannukset hoidetaan olemassa olevalla kehysrahoituksella. Tarkoituksena on kuitenkin hyödyntää EU-rahoitusta täysimääräisesti, ja paktiin liittyvät uudet tehtävät ja säädetyt käsittelyajat edellyttävät viranomaisilta ja hallinto-oikeuksilta toiminnan ja prosessien kehittämistä ja tehostamista tämän lisäksi. Maahanmuuttoviraston osalta myös seurantaviranomaisten ja hallinto-oikeuksien riittävät resurssit on turvattava, jotta paktin sääntelyä ja sen tavoitteita voidaan toteuttaa asianmukaisesti. Hallintovaliokunta pitää mietinnössään tärkeänä, että myös mahdollisuuksia hallinto-oikeuksissa käsiteltävien asioiden vähentämiseen aktiivisesti selvitetään.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 57/2026 vp

Hallintovaliokunta puoltaa lakiehdotusten hyväksymistä mietinnöstä ilmenevin huomi-
oin ja muutosehdotuksin. Valiokunnan ehdottamat muutokset liittyvät seulontaviran-
omaisten tehtävänjaon ja toimivaltuuksien sekä vastaanottolain sääntelyn pieniin täsmen-
nyksiin.

Valiokunnan mietintöön jätettiin kaksi vastalauseetta. — Kiitoksia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kontula, olkaa hyvä.

17.42 **Anna Kontula vas:** Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksellä toimeenpannaan
EU:n laaja muuttoliike- ja turvapaikkauudistus. Jo uudistukseen itsessään liittyvä vakavia
ongelmia perus- ja ihmisoikeuksien kannalta. Nyt hallitus on kuitenkin tuomassa turva-
paikkapaktin osaksi kansallista lainsäädäntöä tavalla, joka menee monin paikoin huomata-
vasti pidemmälle. Muutokset lisäävät merkittävästi ihmisoikeusloukkausten riskiä.

Esityksen keskeiset ongelmat liittyvät muun muassa oikeusavun kaventamiseen, liikku-
misvapauden rajoitukseen, vastaanottopalveluiden ja vastaanottorahan heikennyksiin, las-
ten ja haavoittuvassa asemassa olevien henkilöiden asemaan sekä viranomaisten ja tuo-
mioistuinten riittämättömään resursointiin. Esitys sisältää esimerkiksi merkittäviä heiken-
nyksiä vastaanottopalveluihin. Vastaanottorahaa on tällä kaudella heikennetty jo tasolle,
joka uhkaa ihmisarvoisen elämän edellytyksiä, ja nyt hallitus on säätämässä tämän tason
pysyvään lakiin. Samalla laajennetaan entisestään mahdollisuuksia alentaa tätä viimesi-
jaista etuutta rangaistusluonteisesti vielä lisää.

Arvoisa puhemies, hyvät kollegat! Turvapaikkapakti tähtää turvapaikkahakemusten kä-
sittelyn nopeuttamiseen ja hakijan oikeuksien rajoittamiseen erityisesti menettelyn alku-
vaiheessa uudella seulontamekanismilla ja rajamenettelyn laajentamisella. Näihin liittyvi-
en vakavien ihmisoikeusriskien vuoksi pakti myös edellyttää jäsenvaltioita luomaan uu-
denlaisen riippumattoman perus- ja ihmisoikeuksien valvontamekanismin. Suomessa tätä
monitorointitehtävää esitetään yhdenvertaisuusvaltuutetulle, joka nykyisin valvoo myös
muun muassa maasta poistamisia. Esityksessä kuitenkin ehdotetaan yhdenvertaisuusval-
tuutetulle tehtävään vain yhden henkilötyövuoden resurssia. Seulonta- ja rajamenettely
voisi koskea vuosittain tuhansia ihmisiä. Yhdenvertaisuusvaltuutettu itse on arvioinut teh-
tävän edellyttävän noin viiden henkilötyövuoden lisäresurssia. Riittämättömillä resursseil-
la seuranta uhkaa muodostua näennäiseksi ja muodolliseksi. Mekanismi ei silloin täytä
EU-asetuksen vaatimuksia.

Suomen on tuotava EU-pakti osaksi kansallista lainsäädäntöä, ja täytäntöönpanon mää-
räaika on kulumassa umpeen. On surkeaa, että hallitus toi näin merkittävän esityksen edus-
kunnan käsittelyyn aivan viime tipassa. Vasemmistoliitto ja vihreät keskittyivät vastalau-
seessaan eräisiin esityksen räikeimmistä ongelmista ja kohtiin, joissa hallitus on käyttänyt
kansallista liikkumavaraa erityisen ongelmallisella tavalla.

Tältä pohjalta ehdotankin, että lakiehdotukset hyväksytään vastalauseen 2 mukaisina.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Alametsä, olkaa hyvä.

17.45 **Alviina Alametsä vihr:** Arvoisa puhemies! Hallitus valitsee toteuttaa EU:n muut-
toliike- ja turvapaikkapaktin rajaamalla turvapaikanhakijoiden oikeuksia oikeusturvan,
lapsen edun, haavoittuvan aseman tunnistamisen ja perus- ja ihmisoikeuksien kustannuk-
sella. Paktin jäsenvaltioille jättämää liikkumavaraa ei tulisi käyttää oikeuksien heikentämi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 57/2026 vp

seen, vaan oikeusturvan, ihmisarvoisten vastaanotto-olosuhteiden ja perusoikeuksien toteutumisen ja sen valvonnan vahvistamiseen, kuten Kontula tässä myös esitti. Lakiesitys taas käyttää kansallista liikkumavaraa monilta osin päinvastaiseen suuntaan. Esitys ei esimerkiksi vahvista oikeusturvaa EU-sääntelyn takaamalla tavalla, vaan kaventaa oikeusapua, vaikka oikeudellisen avustajan rooli kansainvälistä suojelua koskevien hakemusten selvittämisessä on erittäin keskeinen.

Haluan korostaa myös lapsen edun ensisijaisuutta. Lapsen etu tulisi kirjata nykyistä selkeämmin ulkomaalais- ja vastaanottolakiin. Lapsen edun tulee olla ensisijainen harkinta-peruste kaikissa lasta koskevissa toimissa, mitä tämä esitys ei turvaa.

Tämän perusteella kannatan edustaja Kontulan esitystä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hänninen, olkaa hyvä.

17.47 Juha Hänninen kok: Arvoisa puhemies! Suomen maahanmuuttopolitiikan keskeinen tehtävä on varmistaa yhteiskunnan turvallisuus, oikeusjärjestyksen toimivuus ja kansalaisten luottamus viranomaisiin. Nyt käsiteltävä esitys vastaa tähän tehtävään tavalla, joka on oikeusvaltioperiaatteen mukainen, EU-oikeudellisesti kestävä ja turvallisuuspoliittisesti välttämätön. Euroopan unionin uusi muuttoliike- ja turvapaikkasopimus lähtee yksinkertaisista periaatteista: järjestelmä ei voi olla inhimillinen eikä oikeudenmukainen, ellei se ole hallittu ja turvallinen.

Arvoisa puhemies! Turvallisuus alkaa rajalta ja varhaisesta kontrollista. Siksi tämän esityksen keskiössä on seulontamenettely, joka mahdollistaa henkilöllisyyden varmistamisen, turvallisuusriskien arvioinnin ja viranomaisyhteistyön jo maahantulon alkuvaiheessa. Rajavartiolaitoksen, poliisin, Tullin ja suojelupoliisin toimivaltuudet yhdistetään tavalla, joka vahvistaa ennaltaehkäisevää turvallisuutta.

Käsittelyssään hallintovaliokunta on ehdottanut myös, että poliisi voisi antaa pyynnöstä seulontaviranomaiselle arvion siitä, voiko seulottava henkilö muodostaa uhan sisäiselle turvallisuudelle seulonta-asetuksessa tarkoitetun turvallisuustarkastuksen perusteella. Näin saamme käyttöömmme yksilöllisen riskiarvioinnin, joka suojaa sekä Suomea että aidosti suojelua tarvitsevia.

Lisäksi tehokkaat menettelyt ovat turvallisuuden edellytys. Hidas ja helposti kierrettävä turvapaikkajärjestelmä ei ole humaani. Se on turvallisuusriski.

Tämän esityksen tarkoitus on nopeuttaa käsittelyä erityisesti silloin, kun hakemus on selvästi perusteeton tai kun hakija muodostaa uhan yleiselle järjestykselle ja turvallisuudelle. Nopeat rajamenettelyt, lyhennetyt muutoksenhakuajat ja selkeä vastuunjako vähentävät väärinkäytöksiä, ehkäisevät laitonta edelleen liikkumista ja vapauttavat viranomaisresursseja todellisiin uhkiin. Siksi meillä on oltava mahdollisuus näihin toimiin, jotta voimme pitää Suomen turvallisena.

Arvoisa puhemies! Myös palautusten toimivuus on turvallisuuskysymys. Yksi järjestelmän suurimmista ongelmista on ollut se, että kielteisen päätöksen saaneet tavalla tai toisella jäävät maahan. Tämä heikentää lain uskottavuutta ja lisää turvallisuusriskiä. Siksi esitys on osa kokonaisuutta, jolla vahvistetaan palautusmenettelyjä ja mahdollistetaan palautus- ja vastaanottokeskusten käyttö EU:n ulkopuolisissa, turvallisissa kolmansissa maissa. Tämä on ratkaisevaa Suomen kaltaiselle ulkorajavaltiolle.

Tässä esityksessä turvallisuus ja oikeusvaltio kulkevat yhdessä. On tärkeää todeta, että esitys ei heikennä perusoikeuksia vaan päinvastoin. Toimiva, valvottu ja johdonmukainen

Pöytäkirjan asiakohta PTK 57/2026 vp

järjestelmä suojaa oikeuksia paremmin kuin nykytilanne. Turvallisuus ei ole vaihtoehto oikeusvaltiolle. Se on sen edellytys.

Arvoisa puhemies! Tämän esityksen tarkoitus on vahvistaa Suomen kykyä hallita maahanmuuttoa, torjua turvallisuusuhkia ja säilyttää kansalaisten luottamus siihen, että lait tarkoittavat sitä, mitä sanovat. Siksi tämä on välttämätön askel kohti uskottavaa, turvallista ja kestävä maahanmuuttopolitiikkaa. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Rintamäki, olkaa hyvä.

17.52 Anne Rintamäki ps: Arvoisa puhemies! Meillä on nyt ensimmäisessä käsittelyssä hallituksen esitys eduskunnalle EU:n muuttoliike- ja turvapaikkasopimuksen muodostavien säädösten täytäntöönpanemiseksi, johon on saatu hallintovaliokunnan mietintö. Kuten arvata saattoi, on punavihreällä oppositiolla pari vastalauseita mietinnössä. SDP:llä se liittyy kansainvälistä suojelua hakevan oikeusavun saamiseen, mutta vasemmisto ja vihreät haluavat käytännössä löyhdyttää esitystä ja tarjota suurempia vastaanottorahoja maahanmuuttajille — ei kuulosta kovinkaan järkevältä. Jo nyt kipataan ihan tarpeeksi veronmaksajien rahoja koko touhuun.

On todella hyvä, että Suomi ottaa tämän EU:n turvapaikkapaktin mahdollistamat tiukentamiset käyttöön ja on koko hallituskauden tehnyt muutenkin parempaa maahanmuuttopolitiikkaa. Toivon todella, että tämä linja pitää ja jatkuu seuraavallakin kaudella. Tavoitteena täytyy olla koko EU:n turvapaikanhaun siirtäminen jonnekin unionin ulkorajojen ulkopuolelle. Tilastot osoittavat, että kielteisten turvapaikkapäätösten saaneiden palauttaminen on vaikeaa eikä se ilmaistaan touhua ole, puhumattakaan siitä ajasta, minkä kielteisen turvapaikkapäätöksen saanut henkilö viettää maassamme. Ongelman ainoa todellinen ratkaisu ei voi olla mikään muu kuin nykyisen mallin lopullinen romuttaminen. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lehtinen, olkaa hyvä.

17.54 Rami Lehtinen ps: Arvoisa puhemies! Jälleen yksi muutos laajaan maahanmuuttopakettiin, jota tämä hallitus on tehnyt. Tämä on hyvä jatkumo sille työlle, jota ollaan pyritty edistämään, eli ennen kaikkea on pyritty saamaan pois ne väärinkäytökset, joita tähän maahanmuuttojärjestelmään on liittynyt koko EU-tasolla.

Jos meillä ei ole tehokasta palautusjärjestelmää, niin ei meillä oikeastaan ole silloin tehokasta politiikkaakaan. Se on aivan keskeinen seikka. Siksi täytyy todeta, että viimeinkin EU:ssa ollaan herätty siihen, että ainoita vaihtoehtoja on tehdä EU:n ulkopuolisia palautuskeskuksia, jotka mahdollistavat niiden ihmisten poistamisen, jotka muutoin tänne EU-alueelle olisivat jäämässä. On hälyttävää se, että niistä, joille kielteinen päätös tulee, vain 20 prosenttia pystytään poistamaan EU-alueelta.

Erytisen hyvää tässä on myöskin tämä seulontamenettely, varsinkin sellaisessa tilanteessa, että äkillinen ruuhka tai muu sellainen yllättävä tilanne tulisi, että viranomaisten resurssit olisivat tiukoilla. Tässä on myöskin lisätty paljon velvoitteita siihen, että on oltava läsnä ja tehtävä yhteistyötä, ja jos näin ei tee, niin siitä seuraa sitten myöskin sanktioita. Eli velvoittavuutta tässäkin laissa tuodaan myöskin sitten maahanmuuttajille itselleen lisää.

Se, mikä on varsin vähälle huomiolle tässä laissa jäänyt, on se, että tässä mahdollistetaan myöskin suojeluaseman lakkauttaminen niiltä turvapaikanhakijoilta, jotka ovat tehneet rikoksia, ennen kaikkea vakavia rikoksia. Se, mikä tässä on tärkeää, on se, että aikai-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 57/2026 vp

semmin meillä vanhoista rikoksista ei ole voinut suojeluasemaa lakkauttaa, mutta tämä pakti tuo mahdollisuuden siihenkin, että vanhat rikoksetkin voidaan ottaa huomioon suojeluaseman lakkauttamisessa ja sen jälkeen sitten karkottamisessa. Se on todella tärkeä seikka, ja joltakin osin julkisissa tapauksissakin on ollut ongelmallista, että rikoksia ei ole voitu huomioida, kun ne ovat tapahtuneet ennen tämän hallituksen tekemiä muutoksia.

Mitä tulee vielä tähän välttämättömään apuun esimerkiksi tässä turvapaikkapuhuttelussa, niin itseni on jotenkin hämmentävää ajatella, että jos ihminen hakee turvapaikkaa ja hän tulee turvapaikkapuhutteluun, niin se olisi vähän niin kuin oikeudenkäyntityyppinen, kun itse koen sen niin, että on enemmänkin kyse siitä, että pitäisi pystyä osoittamaan, miksi hän tarvitsee turvapaikan. On vaikea kuvitella, miksi tarvitaan oikeudellista apua ensimmäisenä ja miksi ikään kuin pitäisi ohjata siihen, että älä sano näin tai älä tee noin vaan tee näin ja sano noin, jotta voit saada paremmin turvapaikan. Mutta eihän se voi olla ikään kuin turvapaikkajärjestelmän tarkoitus, vaan se, että ihminen kertoo aidosti tilanteen, miksi hän tarvitsee turvapaikkaa. Pitäisi luottaa viranomaisiin sen suhteen, että he osaavat kysyä oikeat asiat, ja pitäisi luottaa siihen, että turvapaikanhakija osaa kertoa ihan itse ohjaamatta oikeat asiat, ja sitten jälkikäteen tarkastellaan, riittävätkö ne turvapaikan saamiseen.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lyly, olkaa hyvä.

17.57 Lauri Lyly sd: Arvoisa puhemies! EU:n maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikan uudistus hyväksyttiin pitkällisten neuvottelujen jälkeen vuonna 2024. Me sosiaalidemokraatit pidämme uudistusta tärkeänä. Pakti tarjoaa EU:lle oikeudellisen kehyksen ja välineen, jolla unioni voi edelleen tehostaa ulkorajojensa valvontaa, luoda tehokkaita ja oikeudenmukaisia ja väärinkäytöksen estäviä turvapaikka- ja palauttamismenettelyjä sekä perustaa muuttoliikkeen yhteiseen hallintaan yhteisvastuujärjestelmän, jossa jäsenvaltioita ei jätetä yksin paineen alle.

Nyt käsiteltävänä olevassa hallituksen esityksessä ehdotetaan tehtäväksi EU:n uuden muuttoliike- ja turvapaikkasopimuksen edellyttämät muutokset kansalliseen lainsäädäntöön. Suuri osa säädöksistä on suoraan sovellettavia asetuksia. Päällekkäinen kansallinen lainsäädäntö kumottaisiin. Kansallista liikkumavaraa sisältävien säännösten osalta säädettäisiin uutta kansallista lainsäädäntöä ja muutettaisiin voimassa olevaa. Liikkumavaraa sisältyy erityisesti toimivaltaisiin viranomaisiin, kansainvälistä suojelua koskevan hakeuksen tutkintaan, oikeusapuun, muutoksenhakuun sekä vastaanottopalveluihin.

Arvoisa puhemies! Valiokunta on käsitellyt laajaa esityskokonaisuutta huolellisesti. Vaikka kokonaisuus on pääosin kannatettava, liittyy sen sisältämiin oikeusavun rajoituksiin ongelmia, joita sosiaalidemokraatit eivät voi hyväksyä.

Turvapaikkahakijoiden oikeusapua rajoitettiin vuonna 2016 hyväksytyllä lakimuutoksella, jonka myötä oikeusapuun kansainvälistä suojelua koskevaa asiaa käsiteltäessä ei enää kuulunut avustajan läsnäolo turvapaikkapuhuttelussa, jollei se ollut erityisen painavista syistä tarpeen. Oikeusavun rajaaminen havaittiin jälkikäteen ongelmalliseksi, sillä hallinto-oikeuksien Maahanmuuttovirastoon palauttamien tapausten määrä kasvoi huomattavasti, ja näin ollen tuomioistuinten ja Maahanmuuttoviraston työmäärä ja resurssitarve kasvoivat. Samalla käsittelyajat pitenevät. Lisäksi kysymys on aina myös haavoittuvassa olevien oikeusturvan toteutumisesta.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 57/2026 vp

Näistä syistä johtuen Sanna Marinin hallituksen kaudella kansainvälistä suojelua hakvien oikeus oikeusapuun palautettiin oikeusapulain yleisten edellytysten mukaan määräytyväksi. Nyt tilannetta vietäisiin jälleen väärään suuntaan.

Siksi katsomme, että oikeusavun saamista ei tule rajoittaa. Oikeudellisen avustajan merkitys kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen selvittämisessä on keskeinen. On sekä yksilön että yhteiskunnan etu, että turvapaikkaperusteet kyettäisiin selvittämään asianmukaisesti, riittävästi ja viivytyksettä jo hallintomenettelyvaiheessa.

Arvoisa puhemies! Edellä esittämiäni perusteella teen vastalauseen 1 mukaiset muutosesitykset ja ehdotan, että lakiesitykset hyväksyttäisiin muutoin valiokunnan mietinnön mukaisina paitsi ykköslakiehdotuksen 9 §:n 2 momentti poistetaan.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Laine-Nousimaa.

18.01 **Hanna Laine-Nousimaa sd:** Arvoisa rouva puhemies! Kuten edustaja Lyly edellä jo sanoi, SDP kannattaa tätä lakimuutosta. Se on hyvä, koska sillä luodaan tehokkaita, oikeudenmukaisia ja väärinkäytön estäviä turvapaikka- ja palautusmenettelyjä, sekä se perustaa muuttoliikkeen yhteiseen hallintaan yhteisvastuujärjestelmän, jossa jäsenvaltioita ei jätetä yksin.

Ainoana ongelmana näemme tässä laissa tämän oikeusavun rajaamisen. Sen rajaamisen on jo aikaisemmin todettu aiheuttavan ongelmia, koska se kuormittaa ja myöskin pitkittää myöskin näitä prosesseja. Sen takia me katsotaan, että oikeusavun saamista ei tule rajoittaa. Jos rajoittamalla pidennetään jonoja, kuormitetaan Maahanmuuttovirastoa ja tuomioistuimia ja samalla aiheutetaan kohtuutonta tilannetta yksityisille asioiden käsittelyn pitkittyessä.

Näillä perusteilla kannatan edustaja Lylyn tekemää esitystä.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.